



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Pavla Holzbauera a soudců Mgr. Dagmar Bastlové a JUDr. Jaroslava Buriana v právní věci

žalobkyně: **M.D.**, narozená XXXXX
bytem XXXXX
zastoupená Mgr. Zdeňkem Pokorným, advokátem
sídlem Anenská 8, 602 00 Brno

proti
žalovanému: **Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti**, IČO 00025429
sídlem resortu Vyšehradská 16, 128 10 Praha

o 95 000 Kč s příslušenstvím – zadostiučinění za nemajetkovou újmu,
o odvolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 24. 3. 2021,
č. j. 231 C 31/2019-43,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se v zamítavém výroku I.
 - a) **mění** tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni částku ve výši 21 466,55 Kč s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně z částky 21 466,55 Kč od 16. 8. 2019 do zaplacení, to vše do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku;
 - b) **potvrzuje** ohledně částky 73 533,45 Kč s příslušenstvím.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení před soudy všech stupňů ve výši 46 600 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 24. 3. 2021, č. j. 231 C 31/2019-43 bylo rozhodnuto, že nárok žalobkyně, aby jí byl žalovaný povinen zaplatit částku 95 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši jeho zákonné sazby od 16. 8. 2019 do zaplacení, se zamítá (výrok I.), výrokem II., že je žalobkyně povinna zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení ve výši 900 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.
2. Proti rozsudku soudu prvního stupně podala včasné a přípustné odvolání žalobkyně, navrhla, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě v plném rozsahu vyhově, přízná jí plnou náhradu nákladů řízení; při jednání odvolacího soudu dne 31. 8. 2022 žalobkyně odvolací návrh změnila tak, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení. V odůvodnění odvolání žalobkyně uvedla, že soud prvního stupně nedostatečně zjistil skutkový stav věci, učinil nesprávné právní hodnocení; předně soud prvního stupně opomněl zjistit, jak probíhalo povinné předsoudní projednávání nároku u Ministerstva spravedlnosti, aby případně byla i tato doba povinného předsoudního projednávání zahrnuta do celkové délky řízení. Soud prvního stupně v rozporu s judikaturou dovolacího soudu do celkové délky posuzovaného řízení dobu povinného předsoudního projednávání nároku uplatněného u MS nezapočítal. Soud prvního stupně dále nepostupoval správně, pokud nezhodnotil náležitě postup orgánů veřejné moci během řízení, docházelo k průtahům; soud nerespektoval ve svém rozhodnutí ani judikaturu ESLP, která zdůrazňuje dlouhodobě zvýšený význam odškodňovacího řízení, nesprávně také vyhodnotil kritérium složitosti věci (pro počet stupňů soudní soustavy nesvědčila složitost věci, ale výlučně nesprávnost postupu orgánů veřejné moci). Z obsahu napadeného rozsudku není zřejmý důvod, proč soud prvního stupně v odůvodnění uvedl to, že „procesní aktivita účastníků byla nízká“. Toto konstatování nebylo soudem nijak dále vyhodnoceno. Žalobkyně zásadně nesouhlasí s větou, že „průtahy v řízení nebyly ze strany rozhodujících soudů zaznamenány“. Ze závěru soudu prvního stupně, že „předmět řízení měl dopad toliko do její majetkové sféry“, je jisté, že tento soud nepochopil, o co se v řízení jedná; předmětná újma je již z definice újmou nemajetkovou, tedy opakem toho, jak uzavřel soud prvního stupně. Celkový závěr soudu prvního stupně, že „předmětné řízení celkově netrvalo nepřiměřeně dlouho a s ohledem na snížený význam předmětu řízení pro žalobkyni jí nemajetková újma nevznikla“, je vadný. Žalobkyně namítla porušení zásady stejného zacházení, když v obdobných věcech za obdobných podmínek je poškozeným zadostiučinění příznáváno.
3. Pokud žalobkyně při jednání odvolacího soudu dne 31. 8. 2022 navrhla změnu žaloby, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit další částku ve výši 100 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení z této částky od 1. 9. 2022 do zaplacení, odvolací soud tuto změnu žaloby (§ 95 odst. 2 o. s. ř.) nepřipustil. Shodně pak nepřipustil ani změnu žaloby ze dne 6. 5. 2024, kterou se žalobkyně domáhala další částky zadostiučinění ve výši 150 000 Kč s příslušenstvím; žalobkyně se svého nároku může domáhat samostatnou žalobou, kde bude náležitě posouzen individuální rozměr tohoto případu, a to i z pohledu možného zneužití práv v důsledku řetězení jednotlivých kompenzačních řízení (případalo by zde v úvahu již třetí kompenzační řízení). Pokud by odvolací soud v projednávané věci, která již prošla všemi stupni soudní soustavy a naposledy bylo m. j. jeho rozhodnutí ze dne 31. 8. 2022 zrušeno nálezem Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2024, měl náležitě provést hodnocení všech kritérií upravených v § 31a odst. 3 OdpŠk k otázce přiměřenosti délky nyní vedeného kompenzačního řízení (s příp. dopady pro procentuální navýšení zadostiučinění vázícího se k původnímu posuzovanému řízení – viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2024, č. j. 30 Cdo 3951/2023-169), bylo by to v rozporu se zásadou ekonomie a rychlosti řízení, navíc by odvolací soud nutně musel hodnotit vlastní *nesprávný úřední postup, kterým je toto odškodňovací řízení zataženo*, jak tvrdí žalobkyně v návrhu ze dne 6. 5. 2024 (§ 6, § 14 o. s. ř.).

4. Žalovaný se k odvolání žalobkyně vyjádřil při jednání odvolacího soudu dne 31. 8. 2022, navrhl potvrzení napadeného rozsudku soudu prvního stupně jako věcně správného, požádal o přiznání náhrady nákladů řízení. Žalovaný vyjádřil stanovisko, že délka posuzovaného řízení byla přiměřená, nepovažuje za rozhodné, zda soud prvního stupně hodnotil pouze délku za soudní řízení v rozsahu 4 a 1/4 roku, případně za délku řízení před třemi stupni soudní soustavy a Ministerstvem spravedlnosti, tedy v rozsahu 4 a 1/4 roku + 6 měsíců na předběžné projednání věci. V konkrétním případě pak by mělo být přihlédnuto k nižšímu významu řízení s tím, že zde dochází k řetězení kompenzačních žalob. Pokud žalobkyně v odvolání vznesla námitku, že k prodloužení řízení došlo vzhledem k pochybení odvolacího soudu, pak žalovaný k tomuto namítá, že se nejednalo v konkrétním případě o zrušení původního rozhodnutí z důvodu nepřezkoumatelnosti či jiných zásadních excesů, ale Nejvyšší soud zhodnotil jinak prodloužení původního řízení v návaznosti na vytíženost předsedkyně senátu Městského soudu v Brně, tedy soudu nejvytíženějšího, a též vzhledem i k její činnosti na jiné agendě. K uvedeným okolnostem Nejvyšší soud nepřihlédl, zhodnotil je jinak.
5. Odvolací soud poté, co zjistil, že odvolání žalobkyně bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), k tomu oprávněnou osobou (§ 201 o. s. ř.), jsou uplatněny zákonné odvolací důvody (§ 205 odst. 2 písm. e/, g/ o. s. ř.), přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně v mezích uplatněných odvolacích důvodů, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k závěru, že odvolání žalobkyně je zčásti důvodné.
6. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“) každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.
7. Podle čl. 36 odst. 3 Listiny každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.
8. Stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě (§ 13 odst. 1 zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále též jen „OdpŠk“).
9. Podle ustanovení § 31a odst. 1 OdpŠk bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu.
10. V případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a/ celkové délce řízení, b/ složitosti řízení, c/ jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, d/ postupu orgánů veřejné moci během řízení a e/ významu předmětu řízení pro poškozeného (§ 31a odst. 3 OdpŠk).
11. Ve věci byl uplatněn nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřené délce řízení vedeného u Městského soudu v Brně pod spisovou značkou 255 C 84/2014 (dále jen „posuzované řízení“), v němž žalobkyně vystupovala v postavení strany žalující, žádala přiznání odškodnění podle zákona č. 82/1998 Sb.

ve výši 118 664 Kč s příslušenstvím, rozsudkem Krajského soudu v Brně č. j. 44 Co 341/2015-78 ze dne 14. 11. 2018, který nabyt právní moci dne 4. 1. 2019, bylo žalobkyni přiznáno zadostiučinění ve výši 77 500 Kč s příslušenstvím; do zbytku byla žaloba zamítnuta.

12. V projednávané věci byl tedy žalobkyní uplatněn nárok v pořadí ve druhém kompenzačním řízení ve vztahu k původnímu posuzovanému řízení; zde vznesla žalobkyně požadavek na zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši 95 000 Kč s příslušenstvím (změny žaloby týkající se nároku na zaplacení dalších částek ve výši 100 000 Kč s příslušenstvím a 150 000 Kč s příslušenstvím za délku tohoto kompenzačního řízení nebyly připuštěny, jak uvedeno v odůvodnění rozsudku pod bodem 3.).
13. Odvolací soud poprvé ve věci rozhodl rozsudkem č. j. 44 Co 108/2021-65 ze dne 31. 8. 2022.
14. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání; usnesením Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2023, č. j. 28 Cdo 308/2023-90 bylo dovolání odmítnuto.
15. Na základě ústavní stížnosti žalobkyně Ústavní soud nálezem ze dne 10. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 1565/23 rozhodl tak, že usnesením Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2023, č. j. 28 Cdo 308/2023-90, a rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2022, č. j. 44 Co 108/2021-65, bylo porušeno ústavní právo stěžovatelky podle § 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (výrok I.), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2023, č. j. 28 Cdo 308/2023-90, a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2022, č. j. 44 Co 108/2021-65, se ruší (výrok II.), ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá (výrok III.).
16. Odvolací soud již v původním rozsudku (bod 13. odůvodnění) vyslovil závěr, že *soud prvního stupně se sice dostatečně zabýval objasněním průběhu posuzovaného řízení (sp. zn. 255 C 84/2014), nicméně nedospěl ke správnému závěru k otázce celkové délky řízení a její přiměřenosti. V tomto směru lze souhlasit s námitkou žalobkyně, že soud I. stupně nevymezil délku posuzovaného řízení (4 roky a 10 měsíců) v souladu s aktuální judikaturou Nejvyššího soudu (srov. např. rozsudek ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1084/2017) přijatou v kontextu judikatury Evropského soudu pro lidská práva, podle níž je třeba do délky posuzovaného řízení zahrnout i fázi uplatnění nároku u žalované (maximálně 6 měsíců), což je v daném případě i doba od 10. 3. 2014 do podání žaloby u soudu dne 10. 9. 2014, která by celkovou délku posuzovaného řízení prodloužila ještě o uvedenou dobu. K uvedené celkové délce řízení (4 roky a 10 měsíců) pak odvolací soud učinil závěr, že je tuto třeba kvalifikovat jako nepřiměřenou.*
17. Odvolací soud nepřisvědčil námitce žalobkyně v tom smyslu, že *kompenzační řízení je třeba postavit na roveň řízení ve věcech trestních, opatrovnických, pracovněprávních, osobního stavu, sociálního zabezpečení, či týkajících se zdraví nebo života, jež mají jisté pro své účastníky zvýšený význam; tedy pro posouzení přiměřenosti délky kompenzačního řízení platí zásadně stejná pravidla jako pro posouzení přiměřenosti délky jiných řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1987/2014, usnesení ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1355/2012, usnesení ze dne 25. 8. 2022, sp. zn. 30 Cdo 3758/2021). Význam řízení byl typově standardní (viz nález Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 1565/23, část 36. odůvodnění).*
18. Pokud jde o námitku žalobkyně, týkající se postupu orgánů veřejné moci (§ 31a odst. 3 písm. d/ OdpŠk), konkrétně zrušení rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 10. 2. 2016, č. j. 44 Co 341/2015-43 rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2018, č. j. 30 Cdo 3151/2016-56, pak již v původním rozhodnutí bylo odvolacím soudem uvedeno, že *ke zrušení nedošlo z důvodu závažné vady spočívající v nepřezkoumatelnosti rozhodnutí nebo nerespektování závažného právního názoru dovolacího soudu, jak tvrdila žalobkyně, nýbrž z důvodu jiného hodnocení skutečností, které by vylučovaly odpovědnost státu (nejpřetíženejší soud v republice, zatíženost soudce další agendou). V každém případě k tíži poškozené v rámci kritéria složitosti řízení (věc byla projednávána na více stupních soudní soustavy) uvedená skutečnost nebyla přičtena; složitost řízení odvolací soud zhodnotil jako standardní. Pokud jde o dílčí nedůvodné období nečinnosti soudu, pak toto bylo shledáno za období od 1. 7. 2016 (věc předložena dovolacímu soudu) do 31. 7. 2018 (vyhlášen zrušovací rozsudek); v ostatních fázích řízení probíhalo plynule. Ani jednání poškozené*

nijak nepříspělo k prodloužení řízení; dostupné prostředky způsobilé odstranit průtahy v dovolacím řízení žalobkyně nevyužila. U kritéria týkajícího se postupu orgánů veřejné moci (§ 31a odst. 3 písm. d/ OdpŠk) odvolací soud vzhledem k vymezenému průtahu přistoupil k navýšení základní částky o 15 %; kritérium složitosti řízení a kritérium jednání poškozeného se v hodnocení zvýšením či snížením základní částky nepromítlo.

19. Pokud jde o kritérium významu předmětu řízení pro poškozeného (§ 31a odst. 3 písm. e/ OdpŠk), pak odvolací soud již v předcházejícím rozhodnutí připomněl, že Nejvyšší soud opakovaně judikuje, že zadostiucnění za nepřiměřenou délku řízení se poskytuje za nejistotu spojenou s právním postavením poškozeného, která je tím větší, čím větší je pro něho význam předmětu posuzovaného řízení. V daném případě byla zhodnocena skutečnost, že v tomto „kompenzačním řízení na druhou“ žalobkyně vznesla další finanční požadavky (95 000 Kč s přísl., vč. následného navýšení ve výši 100 000 Kč s přísl. a 150 000 Kč s přísl.) na odškodnění za situace, kdy nevyužila možnost požadovat navýšení zadostiucnění již v prvním kompenzačním řízení, jak plyne ze spisu Městského soudu v Brně sp. zn. 255 C 84/2014, aby tak příp. šetřila svou psychickou sféru; srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2023, sp. zn. 30 Cdo 97/2023 – *Způsob (ne)koncentrovaného uplatňování nároku na zadostiucnění (jeho navýšení) však bude zpravidla svědčit o sníženém významu řízení pro poškozeného (§ 31a odst. 3 OdpŠk), zejména pokud o své vůli zvolil časově náročnější způsob prosazování svých nároků.* Odvolací soud z uvedené skutečnosti (žaloba o zaplacení zadostiucnění ve výši 118 664 Kč s přísl., zamítnuta rozsudkem soudu prvního stupně, napadený rozsudek následně k odvolání žalobkyně potvrzen odvolacím soudem, tento zrušen rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2018, č. j. 30 Cdo 3151/2016-56, v pořadí druhým rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 14. 11. 2018, č. j. 44 Co 341/2015-78 žalobě vyhověno co do částky 77 500 Kč s přísl., do zbytku potvrzeno zamítnutí žaloby soudem prvního stupně; rozsudek nabyl právní moci 4. 1. 2019, dovolání podáno nebylo) s tím, že žalobkyně již dne 14. 2. 2019 uplatnila u Ministerstva spravedlnosti nárok na náhradu nemajetkové újmy ve výši 95 000 Kč a náhradu majetkové újmy ve výši 10 400 Kč, žalobu na zaplacení zadostiucnění ve výši 95 000 Kč pak podala ještě před uplynutím šesti měsíční lhůty dne 5. 8. 2019, neusoudil na zneužití práva, ale podstatně snížený význam posuzovaného řízení pro žalobkyni, a to především ze způsobu, jakým uplatnila nyní žalovaný nárok, který představuje onu „kompenzaci na druhou“. Za adekvátní pro daný případ odvolací soud vzhledem k výše uvedenému hodnocení považuje snížení o 80 %.
20. Z výše uvedeného je pak seznatelné, že celková délka posuzovaného řízení činila 4 roky a 10 měsíců, při sazbě základního odškodnění 16 000 Kč/rok (z toho za první dva roky ve výši ½) činí zadostiucnění v základní výši 61 333 Kč, zvýšeno o 15 % (§ 31a odst. 3 písm. d/ OdpŠk), sníženo o 80 % (§ 31a odst. 3 písm. e/ OdpŠk), tj. 21 466,55 Kč. V tomto rozsahu bylo rozhodnuto o změně rozsudku soudu prvního stupně (§ 220 odst. 1 o. s. ř.) – výrok I. a) tohoto rozsudku; ohledně částky 73 533,45 Kč s příslušenstvím bylo rozhodnuto o potvrzení zamítavého výroku I. rozsudku soudu prvního stupně – výrok I. b) tohoto rozsudku.
21. Pokud jde o náhradu nákladů řízení před soudy všech stupňů, odvolací soud vzhledem k přiznanému zadostiucnění postupoval dle § 224 odst. 2, § 142 odst. 3 o. s. ř. a žalobkyni přiznal náhradu nákladů řízení v celkové výši 45 700 Kč; před soudem prvního stupně a v prvním odvolacím řízení spočívaly v zaplaceném soudním poplatku ve výši 2 000 Kč, náhradě za odměnu advokáta dle § 7 bod 5., § 9 odst. 4 a § 11 odst. 1 písm. a/, d/, g/, k/ vyhl. č. 177/1996 Sb. za šest úkonů po 3 100 Kč (převzetí a příprava zastoupení, žaloba, odvolání ze dne 19. 9. 2019, účast na jednání dne 24. 3. 2021, odvolání ze dne 21. 4. 2021, účast na jednání odvolacího soudu dne 31. 8. 2022), 6 x paušální náhrada hotových výdajů po 300 Kč; tj. 22 400 Kč. V dovolacím řízení vznikly náklady za zaplacený soudní poplatek ve výši 14 000 Kč, odměnu advokáta za úkon dovolání podle § 11 odst. 1 písm. k/ AT, tj. 3 100 Kč, náhrada hotových výdajů 300 Kč, stejná odměna a náhrada hotových výdajů za ústavní stížnost a druhé odvolací řízení (účast na jednání dne 5. 6. 2024, celkem za tyto stupně 24 200 Kč. Zjevná početní chyba u nákladů řízení (vyhlášeno

45 700 Kč), spočívající v nezahrnutí náhrady hotových výdajů 3 x 300 Kč, byla napravena postupem dle § 164 o. s. ř.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je možno podat dovolání. Dovolání se podává Nejvyššímu soudu ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí u soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na výkon rozhodnutí či návrh na exekuci.

Brno 12. června 2024

JUDr. Pavel Holzbauer, v.r.
předseda senátu